

Hangi hayvanlardan kurban olur?

Soru: Hangi hayvanlardan kurban olur?

Cevap

Kurban ibadeti İslam tarafından belirlenmiş hayvanlar dışında, yenmesi helal olsa bile herhangi bir hayvanın kesilmesi ile eda edilemez. Kurban edilecek hayvan arapçada “أنعام/en’am” olarak ifade edilen hayvan cinslerinden olmalıdır. Zira Allah Teala kurban ibadetini anlatırken “Her ümmet için, Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar(en’am) üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık.”¹ buyurarak İslam ümmeti ve diğer ümmetlere meşru kılınan kurban ibadetinin en’am cinsinden olan hayvanlar ile olacağını haber vermiştir. Allah Rasûlu’nün ﷺ de bu hayvanlar dışında bir hayvan ile kurban kestiği sabit değildir.

Kurbanlık hayvan olarak tayin edilen ve en’am adıyla isimlendirilen hayvanlar Kur’an-ı Kerim’in ifadesiyle dört farklı cinsin erkek ve dişi olmak üzere sekiz tanedir. Bu cinsler koyun, keçi, inek ve devedir.² Camış da inek cinsine dahildir.³ Kurban ibadeti bu hayvanlar dışında, yenmesi helal dahi olsa tavuk ve ceylan gibi evcil ya da yabani bir hayvanın boğazlanmasıyla eda edilemez.

En’am sınıfındaki hayvanların kurban olabilmeleri için koyunda bir, inekte iki, deve de beş yaşını doldurmaları gerekir. Altı ayı doldurmuş bir koyun bir yaşında gibi gösteriyorsa bununla da kurban olur.⁴ Belirlenen yaşlara ulaşmayan hayvanlar ile kurban ibadeti yerine getirilemez. Zira Allah Rasûlu ﷺ şöyle buyurmuştur: “Sadece müsinne olan hayvanı kurban edin. Ancak buna gücünüz yetmez ise koyundan ceze’a olanı kesin.”⁵ Bu hadiste kurbanın sadece müsinne(yaşı uygun olan) hayvandan olabileceği ifade edilmektedir. Bu yaşın deve de beş, inekte iki olması hususunda bir ihtilaf yoktur.⁶ Ceze’a ifadesi ise mezhepler arasında farklı anlaşılmıştır. Hanefiler bu ifadeyi altı ay olarak yorumlarken Şafiiler ise bir sene olarak anlamıştır.⁷ Bu ihtilafın sebebi ise Arapçadaki bazı dil farklılıklarıdır. Hadiste ceze’a olan bir koyunun sadece zorda kalma durumunda kurban edilebileceği ifade edilse de ulema bu emrin istihbab ifade ettiğini, dolayısıyla faziletli olan büyük yaştaki hayvanları kesmek olsa da yeterli büyüklükteki altı aylık koyunun da zorluk olmadan da kurban edilebileceğini söylemişlerdir.⁸ Altı aylık koyunun kurban edilebilme ruhsatına keçi dahil değildir.⁹ Zira küçükbaş hayvanda genel kural bir yaşını dolduran koyunun kurban edileceği yönündedir. Bu noktada altı ayı dolduran gösterişli bir koyunun kurban edileceğini haber veren hadis ile istihsan yapılmıştır. Genel kurala aykırı olarak varit olan bir konuya başka bir mevzu kıyas edilmez. Buna göre genel kurala aykırı olarak varit olan ceze’a’nın kurban edilmesine keçi kıyas edilmez.

1. Hac 22/34.
2. bk. En'âm 6/143-144.
3. Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'* (Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1327), 5/69.
4. Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Sind: el-Büşra, 2021), 4/86-87.
5. Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim, *el-Câmi'u's-şahîh* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), "Edahi", 13.
6. Ahmet Şebbir Osmanî – Muhammed Taki Osmani, *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-Îmâm Müslim* (Dimeşk: Daru'l-Kalem, 2006), 3/314.
7. Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2014), 7/70.
8. Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Minhâc fî şerhi Şahîhi Müslim b. el-Haccâc* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2009), 13/119.
9. Şebbir Osmanî – Taki Osmani, *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-Îmâm Müslim*, 3/314.

